

[Αρχική Σελίδα](#) > ... > [Προσφυγή Στη Δικαιοσύνη](#) > [Νομική Συνδρομή](#) > Belgium

Νομική συνδρομή

Περιεχόμενο που
παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Ποια έξοδα συνεπάγονται οι νομικές διαδικασίες και ποιος πρέπει να τα επωμισθεί κανονικά;

Η έννοια αυτή, η οποία αναφέρεται στη νομική ορολογία ως «δικαστικά έξοδα», καλύπτει διάφορα στοιχεία, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 1018 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Code Judiciaire).

Τα δικαστικά έξοδα περιλαμβάνουν:

1. διάφορα τέλη γραμματειακών εργασιών και καταχώρισης, καθώς και τέλη χαρτοσήμου που καταβλήθηκαν πριν από την κατάργηση του κώδικα τελών χαρτοσήμου·
2. το κόστος αποδοχών και μισθών για τις δικαστικές πράξεις·
3. το κόστος αποστολής της απόφασης·
4. τα έξοδα κάθε ανακριτικής πράξης, ιδίως το τέλος μαρτύρων και πραγματογνωμόνων·
5. τα έξοδα μετακίνησης και διαμονής των δικαστών, των δικαστικών επιμελητών και των διαδίκων, εφόσον η μετακίνησή τους διατάχθηκε από τον δικαστή, και έξοδα πράξεων, εφόσον διενεργήθηκαν μόνο για τους σκοπούς της διαδικασίας·
6. την προβλεπόμενη στο άρθρο 1022 διαδικαστική αποζημίωση·
7. την αμοιβή, την αποζημίωση και τα έξοδα του διαμεσολαβητή που διορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 1734·
8. την εισφορά που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 του νόμου της 19ης Μαρτίου 2017 για τη σύσταση κονδυλίου του προϋπολογισμού για τη νομική συνδρομή δευτέρου βαθμού.

Η διαδικαστική αποζημίωση είναι η κατ' αποκοπή κάλυψη των εξόδων και της δικηγορικής αμοιβής που μπορεί να ζητήσει ο νικήσας διάδικος από τον ηττηθέντα διάδικο.

Ποιος έχει το δικαίωμα υποβολής αίτησης για χορήγηση διαδικαστικής αποζημίωσης;

Η διαδικαστική αποζημίωση προβλέπεται στο άρθρο 1022 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Πρόκειται για κατ' αποκοπή κάλυψη των εξόδων και της δικηγορικής αμοιβής που κατέβαλε ο νικήσας διάδικος.

Μετά από αίτηση ενός εκ των διαδίκων, ενδεχομένως κατόπιν εξέτασης από τον δικαστή, ο δικαστής μπορεί, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, είτε να μειώσει είτε να αυξήσει το ποσό της αποζημίωσης, τηρώντας, ωστόσο, τα ανώτατα και κατώτατα όρια που προβλέπονται σε βασιλικό διάταγμα. Κατά την εκτίμησή του, ο δικαστής λαμβάνει υπόψη:

- τις οικονομικές δυνατότητες του ηττηθέντος διαδίκου, προκειμένου να μειώσει το ποσό της αποζημίωσης·
- την πολυπλοκότητα της υπόθεσης·
- τις συμφωνηθείσες συμβατικές αποζημιώσεις για τον νικήσαντα διάδικο·
- τον προδήλως παράλογο χαρακτήρα της κατάστασης.

2 Τι είναι ακριβώς το ευεργέτημα της πενίας;

Η νομική συνδρομή περιλαμβάνει διάφορες έννοιες:

- Δίνει τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε να επωφεληθεί από μια πρώτη δωρεάν επίσκεψη σε δικηγόρο για την παροχή νομικών συμβουλών (νομική συνδρομή 1^{ου} βαθμού). Η παροχή νομικών συμβουλών πραγματοποιείται από δικηγόρο με άδεια άσκησης επαγγέλματος.
- Δίνει επίσης τη δυνατότητα σε ορισμένες κατηγορίες προσώπων να επωφελούνται από τη δωρεάν συνδρομή δικηγόρου για τον χειρισμό υπόθεσης κάθε είδους (νομική συνδρομή 2^{ου} βαθμού). Οι δικηγόροι αυτοί εργάζονται σε εθελοντική βάση. Παρέχουν στους πελάτες τους τις ίδιες υπηρεσίες με αυτές που παρέχονται στο πλαίσιο της αμειβόμενης νομικής συνδρομής: συμβουλές, συνδρομή και εκπροσώπηση σε δικαστικές, διοικητικές διαδικασίες ή διαδικασίες διαμεσολάβησης, ...
- Η νομική βοήθεια συνίσταται στην πλήρη ή μερική απαλλαγή όσων δεν διαθέτουν το αναγκαίο εισόδημα για την κάλυψη των εξόδων της δικαστικής ή εξωδικαστικής διαδικασίας για την καταβολή των τελών καταχώρισης, των γραμματειακών εργασιών και της αποστολής. Διασφαλίζει επίσης στους ενδιαφερομένους ότι οι υπηρεσίες των υπαλλήλων του Υπουργείου Δημόσιας Διοίκησης και Υπουργικών Υπαλλήλων (δικαστικοί επιμελητές, συμβολαιογράφοι, κ.λπ.), οι υπηρεσίες τεχνικού συμβούλου στο πλαίσιο δικαστικής πραγματογνωμοσύνης, καθώς και οι υπηρεσίες διαμεσολαβητή, παρέχονται δωρεάν.

3 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση ευεργετήματος της πενίας;

Για να λάβετε νομική συνδρομή δευτέρου βαθμού, πρέπει να πληροίτε δύο προϋποθέσεις:

- Η αίτηση δεν πρέπει να είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη.
- Η οικονομική σας κατάσταση πρέπει να πληροί τις **προϋποθέσεις χορήγησης** που ορίζονται στα άρθρα 508/13/1 έως 508/13/4 (τα οποία προστέθηκαν με τον νόμο της 31ης Ιουλίου 2020 για την τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση στη νομική συνδρομή δευτέρου βαθμού και στη νομική βοήθεια μέσω της αύξησης των σχετικών εισοδηματικών ανώτατων ορίων)

Δωρεάν συνδρομή με πλήρη απαλλαγή από τα έξοδα:

Άγαμος/-η: καθαρό μηνιαίο εισόδημα μικρότερο των 1 426 ευρώ

Άγαμος/-η με εξαρτώμενα μέλη ή άτομο που συγκατοικεί με σύζυγο ή με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο με το οποίο συγκροτούν νοικοκυριό: καθαρό μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριού μικρότερο των 1 717 ευρώ.

Δωρεάν νομική συνδρομή με μερική απαλλαγή από τα έξοδα:

Άγαμος/-η: καθαρό μηνιαίο εισόδημα μεταξύ 1 426 ευρώ και 1 717 ευρώ

Άγαμος/-η με εξαρτώμενα μέλη ή άτομο που συγκατοικεί με σύζυγο ή με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο με το οποίο συγκροτούν νοικοκυριό: καθαρό μηνιαίο εισόδημα νοικοκυριού μεταξύ 1 717 ευρώ και 2 007 ευρώ.

Ο δικαιούχος θα πρέπει να καταβάλει κατ' ανώτατο όριο ποσό ύψους 125 ευρώ.

Τα ποσά αυτά ισχύουν από την 1^η Σεπτεμβρίου 2022.

Νομική συνδρομή παρέχεται επίσης σε πρόσωπα που αποδεικνύουν ότι τα μέσα διαβίωσής τους είναι ανεπαρκή. Η απόφαση της υπηρεσίας νομικής συνδρομής για τη χορήγηση μερικώς ή εντελώς δωρεάν νομικής συνδρομής δευτέρου βαθμού, αποτελεί απόδειξη ανεπαρκών μέσων διαβίωσης.

4 Το ευεργέτημα της πενίας χορηγείται για όλα τα είδη διαδικασιών;

Ναι.

5 Υπάρχουν ειδικές διαδικασίες σε περιπτώσεις ανάγκης;

Ναι.

Σε επείγουσες περιπτώσεις, η υπηρεσία νομικής συνδρομής μπορεί να χορηγήσει προσωρινά στον αιτούντα μερικώς ή εντελώς δωρεάν νομική συνδρομή χωρίς να απαιτείται προσκόμιση του συνόλου των δικαιολογητικών εγγράφων ή, έστω, μέρους αυτών. Ο αιτών πρέπει να υποβάλει τα δικαιολογητικά έγγραφα εντός προθεσμίας που ορίζεται από την υπηρεσία νομικής συνδρομής, η οποία δεν υπερβαίνει τις 15 ημέρες από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης. Εάν δεν προσκομιστούν τα έγγραφα, η νομική συνδρομή παύει αυτοδικαίως.

Η υπηρεσία νομικής συνδρομής εκτιμά αν συντρέχει επείγουσα ανάγκη.

Η αίτηση για εντελώς ή μερικώς δωρεάν νομική συνδρομή 2^{ου} βαθμού υποβάλλεται προφορικά ή γραπτά από τον αιτούντα ή τον δικηγόρο του στην κατά τόπον αρμόδια υπηρεσία νομικής συνδρομής.

Η αίτηση μπορεί επίσης να υποβληθεί μέσω των αρμόδιων αρχών [Service de coopération internationale civile du SPF Justice (Υπηρεσία διεθνούς συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις της ομοσπονδιακής δημόσιας υπηρεσίας δικαιοσύνης)], κατά την έννοια της οδηγίας 2003/8/EK του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές.

6 Πώς μπορώ να λάβω το έντυπο της αίτησης για χορήγηση ευεργετήματος της πενίας;

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με την υπηρεσία νομικής συνδρομής της εκλογικής σας περιφέρειας

- Για γαλλόφωνα γραφεία : <https://avocats.be/fr/bureaux-daide-juridique-baj>.
- Για ολλανδόφωνα γραφεία : <https://www.advocaat.be/nl/gratis-rechtsbijstand/tweedelijnsbijstand>

Αφού επικοινωνήσετε με την αρμόδια υπηρεσία νομικής συνδρομής, η υπηρεσία αυτή αποστέλλει το έντυπο της αίτησης νομικής συνδρομής προς συμπλήρωση.

7 Ποια έγγραφα πρέπει να υποβληθούν μαζί με το έντυπο της αίτησης για χορήγηση ευεργετήματος της πενίας;

Τα δικαιολογητικά ποικίλλουν ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκετε. Εάν συγκατοικείτε με έναν ή περισσότερους ενήλικες, πρέπει επίσης να προσκομιστούν τα δικαιολογητικά για το εισόδημα των εν λόγω προσώπων.

Μπορεί να ζητηθούν πρόσθετα έγγραφα για να ελεγχθεί αν πληροίτε τις προϋποθέσεις χορήγησης δωρεάν νομικής συνδρομής.

Προσοχή: ορισμένα έγγραφα έχουν περιορισμένη διάρκεια ισχύος. Δεν πρέπει να είναι προγενέστερα των 2 μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης χορήγησής σας.

1) Εργάζεστε και είστε μισθωτός

- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
- τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
- τα δύο τελευταία εκκαθαριστικά σημειώματα μισθοδοσίας (πλήρεις μήνες εργασίας),
- εκκαθαριστικά σημειώματα μισθοδοσίας για το τρέχον έτος με πρόσθετες αμοιβές και επιδόματα διακοπών,
- βεβαίωση της Εθνικής Υπηρεσίας για τις ετήσιες διακοπές (εργάτης),
- βεβαίωση εισοδήματος για τους τελευταίους 2 μήνες (προσωρινά απασχολούμενος).

2) Εργάζεστε και είστε αυτοαπασχολούμενος

- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
- τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
- βεβαίωση του λογιστή στην οποία αναφέρεται το καθαρό μέσο εισόδημα των τελευταίων 3 μηνών,
- τελευταία δήλωση ΦΠΑ.

- 3) Είστε ανίκανος για εργασία
- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
  - τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
  - βεβαίωση της αλληλασφαλιστικής ένωσης στην οποία αναφέρονται οι καταβληθείσες αποζημιώσεις των τελευταίων 2 μηνών,
  - Ετήσια βεβαίωση (ανικανότητα που διαρκεί περισσότερο από ένα έτος).
- 4) Είστε συνταξιούχος
- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
  - τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
  - βεβαίωση του Εθνικού Οργανισμού Συντάξεων (διάρκεια ισχύος 2 μηνών).
- 5) Είστε άνεργος
- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
  - τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
  - πιστοποιητικό στο οποίο αναφέρονται τα επιδόματα ανεργίας που χορηγήθηκαν τους τελευταίους 2 μήνες.
- 6) Δικαιούστε ενίσχυση του δημόσιου κέντρου κοινωνικής βοήθειας (CPAS)
- βεβαίωση του CPAS στην οποία αναφέρεται το είδος της ενίσχυσης και το ύψος της (περίοδος ισχύος 2 μηνών).
- 7) Δικαιούστε εγγύηση εισοδήματος ηλικιωμένων (GRAPA)
- βεβαίωση του Εθνικού Οργανισμού Συντάξεων στην οποία προσδιορίζεται το ποσό της GRAPA.
- 8) Δικαιούστε επίδομα αναπηρίας
- βεβαίωση της ομοσπονδιακής δημόσιας υπηρεσίας κοινωνικής ασφάλισης (SPF Sécurité sociale) στην οποία αναφέρονται τα επιδόματα για τους τελευταίους 2 μήνες.
- 9) Είστε μισθωτής κοινωνικής κατοικίας
- φύλλο υπολογισμού μισθώματος κοινωνικής κατοικίας.
- 10) Έχετε υπαχθεί σε συλλογική ρύθμιση οφειλών
- σύνθεση νοικοκυριού (περίοδος ισχύος 2 μηνών),
  - τελευταίο εκκαθαριστικό σημείωμα,
  - βεβαίωση του «διαμεσολαβητή οφειλών» στην οποία αναφέρεται το ποσό που σας καταβάλλει, το ποσό των οικογενειακών επιδομάτων, εφόσον περιλαμβάνονται σε αυτό το διαθέσιμο ποσό, καθώς και το ποσό των καταβαλλόμενων πάγιων εξόδων (περίοδος ισχύος 2 μηνών).
- 11) Είστε κάτω των 18 ετών
- αντίγραφο δελτίου ταυτότητας ή άλλου επίσημου εγγράφου που αποδεικνύει ότι είστε ανήλικος.
- 12) Υποβάλετε αίτηση για άδεια διαμονής
- κάθε έγγραφο που βεβαιώνει την παράνομη διαμονή (παραρτήματα, διαταγή εγκατάλειψης της επικράτειας, εντολή αναχώρησης, διαβατήριο κ.λπ.).
- 13) Βρίσκεστε υπό κράτηση
- πιστοποιητικό κράτησης.

8 Πού πρέπει να υποβάλω την αίτηση για χορήγηση ευεργετήματος της

Πενίας;

Εάν γνωρίζετε κάποιον δικηγόρο που παρέχει υπηρεσίες δωρεάν νομικής συνδρομής 2^{ου} βαθμού, μπορείτε να επικοινωνήσετε απευθείας μαζί του. Εάν συμφωνήσει να ασχοληθεί με την υπόθεσή σας, θα ζητήσει από την υπηρεσία νομικής συνδρομής να του ανατεθεί η υπόθεση.

Δεν γνωρίζετε δικηγόρους που παρέχουν υπηρεσίες δωρεάν νομικής συνδρομής;
Μπορείτε να κλείσετε ραντεβού στην αρμόδια τοπική υπηρεσία νομικής συνδρομής για να λάβετε πληροφορίες από δικηγόρο.

9 Πώς μπορώ να μάθω αν δικαιούμαι ευεργέτημα της πενίας;

Θα ενημερωθείτε για την απόφαση της υπηρεσίας νομικής συνδρομής εντός 15 ημερών από την υποβολή της αίτησης. Τυχόν απορριπτική απόφαση αναφέρει και τους λόγους της απόρριψης. Η κοινοποίηση πρέπει να περιέχει τις σχετικές πληροφορίες για την άσκηση της προβλεπόμενης προσφυγής.

10 Τι πρέπει να κάνω αν δικαιούμαι ευεργέτημα της πενίας;

Θα πρέπει να επικοινωνήσετε με τον δικηγόρο σας ή με τον δικηγόρο που έχει διορίσει η υπηρεσία νομικής συνδρομής.

11 Ποιος επιλέγει τον/τη δικηγόρο μου αν δικαιούμαι ευεργέτημα της πενίας;

Η υπηρεσία νομικής συνδρομής διορίζει δικηγόρο που είναι καταχωρισμένος στον κατάλογο των εθελοντών νομικής συνδρομής.

12 Το ευεργέτημα της πενίας καλύπτει όλα τα έξοδα των διαδικασιών;

Οι αμοιβές των δικαστικών επιμελητών και των πραγματογνωμόνων, τα ταχυδρομικά τέλη, καθώς και τα τέλη καταχώρισης καλύπτονται από τη νομική βοήθεια. Όπως και στην περίπτωση του 2^{ου} βαθμού, η νομική συνδρομή δεν είναι αυτόματη και πρέπει να ζητείται από την υπηρεσία νομικής συνδρομής του δικαστηρίου στο οποίο εισήχθη η υπόθεση (άρθρο 664 και επόμενα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

13 Ποιος επωμίζεται τα λοιπά έξοδα, αν δικαιούμαι μερική χορήγηση ευεργετήματος της πενίας;

Η εν μέρει δωρεάν νομική συνδρομή δεν σημαίνει ότι καλύπτονται μόνο ορισμένες παροχές ή ορισμένα έξοδα. Σημαίνει απλώς ότι ο δικαιούχος της μερικώς δωρεάν νομικής συνδρομής υποχρεούται να καταβάλει κατ' ανώτατο όριο 125 ευρώ, σε αντίθεση με τον δικαιούχο της εντελώς δωρεάν νομικής συνδρομής, ο οποίος δεν υποχρεούται να καταβάλει τίποτα. Οι δικαιούχοι εντελώς ή μερικώς δωρεάν νομικής συνδρομής, λαμβάνουν τις ίδιες παροχές.

14 Το ευεργέτημα της πενίας καλύπτει και τα ένδικα μέσα;

Ναι.

15 Μπορεί το ευεργέτημα της πενίας να ανακληθεί πριν από την ολοκλήρωση των διαδικασιών (ή ακόμη και να αρθεί μετά την περάτωση των διαδικασιών);

Ναι.

Εάν αλλάξουν οι όροι που επέτρεψαν στον δικαιούχο να λάβει εντελώς ή μερικώς δωρεάν νομική συνδρομή 2^{ου}

βαθμού, ο δικαιούχος ενημερώνει αμέσως τον δικηγόρο του, ο οποίος ενημερώνει σχετικά την υπηρεσία νομικής συνδρομής.

Η υπηρεσία νομικής συνδρομής μπορεί επίσης να τερματίσει τη νομική συνδρομή κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του δικηγόρου, εάν ο δικηγόρος κρίνει ότι η συμβολή του δεν προσφέρει προστιθέμενη αξία.

Άλλη περίπτωση ανάκλησης: όταν είναι προφανές ότι ο δικαιούχος δεν συνεργάζεται για την υπεράσπιση των συμφερόντων του (για παράδειγμα, δεν απαντά στα αιτήματα του δικηγόρου του).

16 Μπορώ να προσβάλω την άρνηση χορήγησης ευεργετήματος της πενίας;

Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, είναι δυνατή η άσκηση προσφυγής ενώπιον του Tribunal du travail (δικαστήριο εργατικών διαφορών), με γραπτή ή προφορική αίτηση (στη γραμματεία). Η προσφυγή πρέπει να ασκηθεί εντός ενός μηνός από την κοινοποίηση της απόφασης της υπηρεσίας νομικής συνδρομής.

17 Η αίτηση χορήγησης ευεργετήματος της πενίας έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της προθεσμίας παραγραφής;

Η μερικώς δωρεάν νομική συνδρομή δεν σημαίνει ότι καλύπτονται μόνο ορισμένες παροχές ή ορισμένα έξοδα. Σημαίνει απλώς ότι ο δικαιούχος της μερικώς δωρεάν νομικής συνδρομής υποχρεούται να καταβάλει κατ' ανώτατο όριο 125 ευρώ, σε αντίθεση με τον δικαιούχο της εντελώς δωρεάν νομικής συνδρομής, ο οποίος δεν υποχρεούται να καταβάλει τίποτα. Οι δικαιούχοι εντελώς ή μερικώς δωρεάν νομικής συνδρομής, λαμβάνουν τις ίδιες παροχές.

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 23/07/2025

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα